

PREDSNISTVO ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (kukarna I. nadst.). Uradno ure za stranke so od 10. do 11. popoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedeli in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

KAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21-60, polletna K 10-80, četrtletna K 5-40, mesečna K 1-80; za Nemčijo celoletno K 26-40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36-.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNISTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 8, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petletnica 30 vin., pogojen prostor, postani in reklame 40 vin. — Inzerate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštne proste.

Posamezne številke po 8 vin.

Stev. 689.

V Ljubljani, v ponedeljek dne 22. septembra 1913.

Leto III.

Ustanovni občni zbor „Svobode“.

Kakor lačni kruha tako živo potrebuje slovensko delavstvo izobrazbo. In sicer one izobrazbe, ki pojasnjuje vzročne zveze med njegovim bednim položajem in med razmerami, v kakršnih žive posedujoči stanov. Nobene razmere, ki so jih ustvarili ljudje, niso trajne na svetu, le izpremembe so večne. Zato je pa tudi nespametna misel, da mora ostati delavstvo vse večne čase to kar je danes — suženj kapitalizma. Samo spoznanje mora, da živi edino le v njem tista moč, ki je neobhodno potrebna, da dosežemo izpremembo današnjih razmer v prid vsem onim, ki z delom vzdržujejo svet in življenje. To spoznanje, ki je mnogim enostavna resnica, nekaj, kar je samoposebi umljivo, pa ni še prodrlo med slovenskim delavstvom tako, da bi uvidelo to delavstvo, kam mora držati njegova pot. Vzrok, da ni še vsak slovenski delavec preverjen, da je izkoriščen, da je stroj, iz katerega stiska kapitalist tisočake in da nima še žive vere v lastno silo, je pa ravno v tem, ker nima še jasne slike o postanku, razvoju, razmerah današnjega družabnega reda in da nima še te jasne slike, temu je kriva pomankljiva izobrazba. In prav to izobrazbo, izobrazbo, ki bo delavstvu brezobzirno vzela vero in upanje v tujo pomoč, ki mu bo razkrila njegovo zgodovinsko nalogo in ki bo vse duševne sile našega delavstva osredotočila za en cilj, to izobrazbo hoče posredovati slovenskemu delavstvu »Svoboda«.

21. september 1913 mora postati mejnik v zgodovini razvoja slovenskega delavstva, mejnik, o katerem bodo naši potomci lahko dejali: s tem dnem se je pričelo med slovenskim delavstvom ono delo, ki je predpogoj nove družbe, za katero se bori socialna demokracija.

Lepo število ljubljanskega delavstva se je zbralo včeraj dopoldne ob desetih v restavraciji »Internacional« k ustanovnemu občnemu zboru splošne delavske zveze »Svobode« za Kranjsko.

Sodrug Sajovic Valentin je otvoril zborovanje, iskreno pozdravil navzoče, naznanil dnevni red in nato podal besedo sodrugu Zorému, ki je poročal v imenu pripravljalnega odbora.

Sodrug Zoré Viktor: »Svoboda« bo prevzela vse naloge bivše »Vzajemnosti«, ki nam jo je razpustila vlada prav v trenutku, ko je pokazala, da ima v sebi vse zmogljivosti za uspešno izobraževalno delo med slovenskim delavstvom. Natančno pred petimi meseci — 21. aprila — je prenehala »Vzajemnost«. 24. junija smo vložili pravila za novo izobraževalno organizacijo. 22. julija nam je vlada vrnila pravila, češ, da so pomankljiva. 28. julija nam je vlada še enkrat vrnila pravila in proti koncu avgusta je dobil pripravljalni odbor obvestilo, da je vlada vzela pravila naše nove izobraževalne organizacije na znanje. S podvojeno silo moramo iti sedaj na delo, da pripeljemo čim večje število delavstva v okrilje »Svobode«, ki naj postane središče kulturnega dela za slovensko delavstvo. Nad 100 sodrugov in sodrugič iz Ljubljane in bližnje okolice je prijavilo zadnje dni svoj pristop k »Svobodi«. Pripravljalni odbor pozivlja vse sodruge, da povsod agitirajo za pristop k »Svobodi«, ki bo le tedaj zamogla uspešno delovati, če bo razpolagala s primernimi sredstvi.

Poročilo pripravljalnega odbora so sprejeli navzoči brez debate.

Sodrug Kristan Anton predlaga: Pravila »Svobode« se tesno naslanjajo pravilom bivše »Vzajemnosti« in so navzočim znana, zato predlagam, da izostane čitanje pravil. — Sprejeto.

Sodrug Sajovic Valentin: Preidemo k drugi točki dnevnega reda »Volitev odbora«, prosim tožadevnih predlogov.

Sodrug Kristan Anton poroča nato v imenu komisije, ki se je bavila s kandidatno listo in predlaga sledeči odbor:

Predsednik: Sajovic Valentin; njega namestnika: Zoré Vik. in Štebi Alojzija; odborniki: Arhar, Babšek, Dražil, Hafner, Jerin, Krašovec, Kristan Anton, Lohpamer, Lipovž, Milinar, Sternšek, Vrhunc; člani nadzorstva: Bittner, Colnar, Puli, Sajovic Ivan, Vončina; namestniki: Leskovec, Rudolf, Volbenk.

Sodrug Sajovic Valentin izjavlja, da ne prevzame predsedstva in prosi, da izvoli občni zbor drugega sodruga na to mesto.

Sodrug Zoré predlaga tričlansko komisijo, ki naj se posvetuje o novem kandidatu. V komisijo izvolijo navzoči sodruga Kristana A., Milnarja in Zoretu. Sodrug Sajovic prekine zborovanje za pet minut.

V imenu komisije poroča na to sodrug Kristan Anton; komisija vztraja na tem, da prevzame sodrug Sajovic Valentin predsedstvo.

Sodrug Sajovic Valentin izjavlja, da prevzame odgovorno mesto predsednika, a le začasno. Zahvaljuje se sodrugom za zaupanje, katero so mu izrazili s to izvolitvijo.

Na predlog sodruga Milnarja glasujejo navzoči v celoti o novem odboru. Zbor soglasno sprejme predlagane kandidate.

O tretji točki dnevnega reda »Določitev članarine« poroča sodrug Sajovic Valentin: Članarina ostane kakor je bila pri »Vzajemnosti«, namreč mesečni prispevki po 30 vinarjev,

vpisnina po 50 vinarjev. Upam, da Vam niso prispevki previsoki, znižati jih ni mogoče, ker bo organizacija potrebovala mnogo denarnih sedstev, če bo hotela vestno delovati.

Sodrug Kristan Anton predlaga: Do 1. januarja 1914 naj sprejme zveza člane brez vpisnine, le z mesečnimi prispevki in sicer za to, ker bi s tem pridobili več članov.

Sodrug Milnar meni, da naj znaša vpisnina do 1. januarja vsaj 10 ali 20 vinarjev, da se pokrile vsi deloma stroški, ki jih je imel doslej pripravljalni odbor.

Sodrug Kristan Anton izpreminja svoj predlog v toliko, da naj znaša vpisnina do novega leta 20 vinarjev.

Sodrug Zoré predlaga: Vpisnina naj znaša za nove člane 50 vinarjev, za one, ki so bili že člani »Vzajemnosti« pa 20 vinarjev.

Pri glasovanju odklonijo navzoči predlog sodruga Kristana, sprejmejo pa predlog sodruga Zoretu.

O četrty točki dnevnega reda »Načrt bodočega delovanja« poroča sodrug Milnar: V razmerah, v kakršnih živi dandanes naše delavstvo, je izobraževalna organizacija neobhodno potrebna. V strokovnih in političnih organizacijah ne morejo dobivati naši delavci tiste izobrazbe, ki je potrebna modernemu delavcu. Bivša »Vzajemnost« je bila sestavila obširen načrt, da bi dosegla namen, zaradi katerega smo jo bili ustanovili. Deloma je uresničila svoj program, da ni mogla storiti vsega, kar je nameravala je vzrok v tem, ker je imela premalo denarnih sredstev na razpolago. Delavsko gibanje je pri nas še majhno in neznatno so moči, ki so pri našem gibanju sposobne, da širijo izobrazbo med delavstvom s predavanji.

Omeniti moram razmerje med podružnicami in osrednjim odborom zveze. Podružnice pričakujejo namreč od osrednjega odbora vsaj iniciativo za delovanje. Ali osrednji odbor ima le to nalogo, da vodi vso organizacijo, da izvršuje pravno delo in posreduje predavatelje. Podružnice pa morajo dajati iniciativo, osrednji odbor pa naj jim daje potem nasvete. Dohodki, s katerim razpolaga osrednji odbor, niso tako veliki, da bi mogel prirejati predavanja, tečajne, Naloga podružnic »Svobode« bo, da osnujejo čimprej čitalnice in redne mesečne sestanke s predavanji. Če izvedejo podružnice to, tedaj bomo kmalu opazili uspehe, ki nas bodo zadovoljili. Toplo pa priporočam vsem sodrugom, da se izogibljajo vseh malenkostnih preprirov, ki ovirajo le naše delo. »Svoboda« mora gojiti med svojimi člani solidarnost, čut za skupno delovanje. Novi odbor »Svobode« bo v najkrajšem času izdelal program, ki ga priobči v »Zarji« in naznani podružnicam. Vsi pa pojdim v navdušenjem na delo za »Svobodo«. (Odobranje).

Sodrug Sajovic Valentin pozivlja navzoče, da naj vsakdo izrazi svoje želje, ki jih ima za bodoče delovanje »Svobode«.

Sodrug Zoré opozarja na to, da naj smatrajo sodrugi delo za »Svobodo« za zelo resno delo, ki ne trpi nikakršnih malenkostnih ozirov. Da bo »Svoboda« res širila kulturo med slovenskim delavstvom do zadnje vasi na Kranjskem, je treba, da delujejo podružnice kar najbolj živahno.

Sodrug Kristan Ethin: Pričakoval sem, da se razvije pri tej točki, ki je najvažnejša od vseh današnjega dnevnega reda, živahna debata. »Svoboda« bo morala napraviti naše delavstvo bolj gibčno. Čemu smo ustanovili »Svobodo«? In če je sedaj tukaj 1000 volunrov, povem, da mora »Svoboda« služiti temu, da postanejo naši delavci socialisti (Klici: Tako je!). Iz indiferentnih kranjskih buč moramo napraviti zavedne socialiste. Delavcem moramo vliati zavest, da je tudi on človek. To dobi šele tedaj, kadar se otrese ponižnosti, takrat dobi zavest, da je tudi človek in do te zavesti ga pripelje edino izobrazba. Meščanska, vladajoča družba je skopa z izobrazbo, zato si jo morajo delavci sami poiskati. Izobrazba privede človeka k nezadovoljnosti z današnjimi razmerami, z razmerami, v katerih žal danes še toliko delavcev zadovoljno živi. V prvih početkih je storila meščanska družba vse več za splošno izobrazbo ljudstva. Moderno ljudsko šolo smo dobili. Ali skrb za ljudsko izobrazbo je gojila kapitalistična buržvazija iz golega egoizma. Izobražen delavec je služil boljše kakor tepce. Dokler je služila ta izobrazba kapitalističnemu dobičku, je meščanska družba gojila to izobrazbo, ko pa je imel delavec od te izobrazbe dobiček tudi sam zase, je meščanska družba izročila šolo črnim zatajevalcem vse izobrazbe. Imamo res manjše število analfabetov, ali ti ljudje dobijo po šolah le najpotrebnejše — abecedo in naštevanko — in le toliko, da počekajo izpričevala. S tem bormim znanjem pa naj gre delavec v svet in naj se bori za svoj obstanek. Zato pa naš slovenski delavec ne obvelja v konkurenčnem boju za obstanek. Kamorkoli pride naš delavec v tužino, je od vseh na slabšem. Še huje kot v tužini je doma. V tužini saj spozna razliko in če je odprte glave izenači hitro razliko med seboj in tovariši. Doma nima zglede, vidi povsod le sebi enake. Ne čuti onih velikih potreb, ki jih imajo delavci v tužini. Poglejmo na Dunaj, v Berlin, Pariz, povsod vidimo, da so na delu profesorji, učenci,

umetniki, ki snujejo kulturne organizacije za vse sloje in delavci so tisti, ki najpridnejše posečajo te organizacije in ki odhajajo z najboljšimi uspehi. Ali pri nas! Imenujte le eno kulturno institucijo, ki jo je ustanovilo meščanstvo in ki bi bila pristopna delavstvu. Pred leti so ustanovili »Akademijo«, ki pa žal ni razumela sistematičnega dela. Tudi socialisti so se je oklenili, misleč, da bodo potem nje širili izobrazbo med delavstvom. Letos pa se je postavila »Akademija« na popolno strankarsko stališče. Ničesar ni pri nas, kar bi prinašalo delavstvu azobrazbo. Ne preostaja torej nič drugega, kot da postavijo delavci sami temelj novi hiši. Na tisoče je v Ljubljani delavcev — hlapcev, trgovskih uslužbencev itd. — ki hodijo okolo, ne da bi se zmenili za svoj položaj. Čigavi so ti delavci? Niso ne klerikalni, ne liberalni, ne naši. Popolnoma indiferentni so. Kam pride delavska organizacija na Kranjskem, če ima za hrbtom tako armado? Ne samo pravica, temveč dolžnost organiziranega delavstva je, da pritegne to armado k sebi. Zanimivo je to, da je delavstvo snovalo v prvih početkih svojega gibanja povsod izobraževalne organizacije. To kar so drugi izvršili pred 60., 50. leti, moramo pri nas sedaj izvrševati. »Vzajemnost« je širila izobrazbo, in skoraj bi rekel hvala bogu, da jo je vlada razpustila, ker po razpustu se je začelo delavstvo bolj brigati za to, kar potrebuje najbolj.

Sedaj smo ustanovili »Svobodo« in ne vemo koliko milosti bo našla tam, kje oblačijo in vedre. Ali brez ozira na to, kar mislijo »zgoraj«, se mora delavstvo brigati za svojo izobrazbo. Nobene škode ni, če nimamo doveli inteligentov v »tranki«. Ko je pričel Lassalle širiti ideje socializma med nemškimi delavci, tudi ni imel za seboj zbor izobraženih pomočnikov. Ali delavstvo je iz lastne moči na sebi izpolnilo to, česar ni dobilo od družbe. In človek, ki je oral od vsega početka sam svoje polje, cenil je prav izobrazbo. Tudi to ni res, da ni naše delavstvo sposobno za samoizobrazbo. Poglejmo samo v Ameriko, kaj so napravili iz sebe tam naši fantje. Le samo vase mora verjeti naše delavstvo in to vero mora dati »Svoboda« svojim članom. Zato ima sodrug Milnar tudi popolnoma prav s svojo zahtevo, da morajo prihajati iniciative od podružnic. Gotovo se bodo primerile zmote in napake, ali pravo spoznanje prihaja s premagovanjem zmot. »Svoboda« mora ustvariti četo, ki bo nosila zastavo pravega spoznanja. Vse kar želimo, se ne uresniči od danes do jutri, zato pa je treba, da dajejo podružnice iniciativo, da bo imela centrala direktivo za svoje delo. (Zivahno odobranje).

Ker se nihče več ne priklaja k besedi, zaključuje sodr. Sajovic ob enajstih zborovanje in pozivlja vse sodruge na agitacijo, zlasti one, ki so spali doslej.

Čigav je Lajh?

(Konec.)

Z največjo hvaležnostjo omenim, da so me v tem mojem stremljenju podpirala tudi ministrstva. Kar spriča posebno odlok c. kr. poljedelskega ministrstva, ki mi je vključil intrigam deželnega odbora podaljšalo koncesijo na Jami do konca leta 1915 in se glasi:

Ad št. 14.991.

Odlok.

Z razpisom z dne 3. decembra 1912 št. 51.181 podaljšalo je c. kr. poljedelsko ministrstvo g. Tomažu Pavšlarju rok za izgotovitev vodne naprave, ki jo namerava imenovani zgraditi ob Savi pri Jami, do konca leta 1915 in je izreklo, da bo glede zaprosenega podaljšanja roka za izgotovitev na tri leta in o razveljavi omejitve koncesije na njegovo osebo, pozneje sklepalo. Vsled med tem prodanih vlog g. Pavšlarja z dne 3. februarja in 23. maja t. l. je c. kr. poljedelsko ministrstvo z razpisom z dne 30. maja t. l. št. 22.000 rok za izgotovitev vodne naprave podaljšalo do konca leta 1915.

O tem se vsled odloka c. kr. deželne vlade v Ljubljani z dne 31. maja 1913, št. 14.134 obveste vsi udeleženci dodatno k tukajšnjemu odloku z dne 14. novembra 1912 št. 32.331.

C. kr. okr. glavarstvo v Kranju.

dne 14. junija 1913.

Žitnik, glavar.

Ker pa je na vse to deželni odbor še vedno zasledoval svoje lastne špekulacije, mi ni preostajalo drugega, kakor zoper deželo Kranjsko vložiti tožbo, javnosti pa povedati, na kakšen način delajo voditelji S. L. S. združeni z drugimi kapitalisti za občni blagor.

Mislím, da sem s temi članki izpolnil svojo obljubo in podal dovolj jasno sliko, v kakšnih rokah se nahaja usoda dežele Kranjske. Povedal še nisem vsega, kar vem, ampak le to, kar je v neposrednem stiku z mojo tožbo. Po njih sklepih soditi, jim je deželna avtonomija zaščit in deželni denar sredstvo, da zasledujejo bolj umetno lastne špekulacije.

Da se na zgoraj in zdolaj ta čedna kupčija bolj maskira, je bilo treba sklepov deželnega zbora, na katere se potem niso prav nič ozirali in pa sklepov, ki so bili oddani na podlagi lažljivih in zvijačnih poročil deželnega odbora. Tako so ti voditelji S. L. S. najdražji zaklad, ki ga ima dežela Kranjska, deželno avtonomijo, izostavili ljudem v posmeh. In vse to nemoteno pred očmi deželne vlade.

Kako strogo je bil kaznovan odbor »Glavne«, ker je prišla »Glavna« po lahkomišljeni upravi in po drugi nesreči v denarne stiske! Deželni odbor pa zapravlja deželni denar vedoma iz zlobnosti in z očitnim namenom škodovati drugim deželanom in jih oropati njihovega premoženja. Za to premoženje bodo vadjali med seboj. Majdič naj nikar ne misli, da ima v tem štirinastletnem boju odkrite zaveznike, ker vse kaže na to, da je bil njih namen, najprej s pomočjo njega uničiti mene, potem šele njega.

Kar so naredili škode meni, »Glavni« in deželi, to je zoper božjo in človeško postavo, to je krivica, ki vpije do neba. Vsa javnost naj pa na podlagi moje izpovedi sodi, če je za tak zločin še kak drug paragraf, kakor — ključ.

V Kranju, dne 15. septembra 1913.

Tomo Pavšlar.

Deželni zbor kranjski

Je sklican in prične zborovati te dni. Deželni odbor bo dal račun o svojem delu in dati bi ga moral tudi o vsem tem, kar se mu očita in pa o tem, kar bi bil moral storiti, pa ni storil. Socialno demokratična stranka v Ljubljani in za okolico sklicuje na

ponedeljek ob 8. zvečer v salonu pri Levu na Marije Terezije cesti

javen shod

na katerem bo poročal o razmerah v deželi in o naših zahtevah sodrug Ethin Kristan.

Delavke in delavci, udeležite se shoda in agitirajte zanj povsod med znanci in tujci!

Odbor.

Dnevne beležke.

— Srbska socialno demokratična stranka ima svoj letošnji zbor dne 21., 22. in 23. novembra s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo a) strankinega vodstva, poročevalec sodr. Dragiša Lapčević, b) strankine blagajne, poročevalec S. Miloš Timotić, c) kontrole, referent Risahtije Jovanović, d) parlamentarne akcije, poročevalec Triša Kaclerović, e) komunalne akcije, poročevalec Tosa Milojević. 2. Volitev strankinega vodstva in kontrole. 3. Splošna volilna pravica, poročevalec Triša Kaclerović. 4. O militarizmu, poročevalec Živko Topalović. 5. Balkanska vojna in balkanska federacija, poročevalec Dimitrije Tucović. 6. Volitve, poročevalec Dragiša Lapčević.

— Naša ljubljena Albanija se razvija; ali če bo ta razvoj popolnoma zadovoljil našega ljubega grofa Berchtolda, je drugo vprašanje.

Sicer bi bil nekoliko previdnejši ljudje lahko že davno slutili, kako se bodo sukale albanske reči, kajti če doslej še ni bilo albanske države na svetu, so bili vendar Albanci kot del turškega prebivalstva, in kdor se je zanje kaj zanimal, je o njih življenju in stremljenju ter o njih šegah in navadah lahko izvedel marsikaj zanimivega. In mi smo se vendar zanimali. Leta in leta smo imeli svoje agitatorje in zaupnike tam doli, velikanske svote avstrijskega denarja so se porabile za albansko propagando, celo slovnicu albanskega jezika je dala sestaviti avstrijska vlada. Torej je bilo gotovo zanimanja dovolj. Kljub temu ni bilo Avstriji znano, da ni za samostojno državno življenje v Albaniji takorekoč nobenih pravih pogojev. Ko se je razglasila neodvisna Albanija, je sicer takoj dobila vlado, vsaj provizorično. Toda od vlade do države je vendar precej daleč. V Valoni imajo ministre; ali ljudi, ki ljubijo visoka dostojanstva in lepe plače, je dobili povsod, kar pa nikakor ne dokazuje, da imajo taki kandidati tudi sposobnost, ki se vsaj v skromnih razmerah zahtevajo od gospodarstva s tako lepimi naslovi. Seveda pa se mora priznati, da je malo težko zahtevati take talente od Albancev, ki se v turških časih nikdar niso zmenili za oblasti, pa se jim zdí naravnost smešno, da naj nenkrat priznavajo vladne pravice ljudem, ki niso niti Turki. Tako sega tudi oblast valonskih ministrov tako daleč kakor krogel njihovih revolverjev, le da imajo večinoma tudi tisti, od katerih pričakujejo pokorščino, revolverje. Puška, samokres in nož so bili vrhovni zakoni v Albaniji v turških časih, pa so še sedaj. Ali odkar imajo svojo državo, ni Albancem dovolj, da se pretepajo med seboj, ampak delajo tudi izlete v sosedne države in se vojskujejo. Poročilo je že do raznih prask s Srbi in Črnogorci, tako da je Srbija zahtevala od veselih, naj napravijo red ob njeni meji, ker ga sicer napravi samja. Velešile bi lahko pozvale valonsko vladu, naj

poskrbi za mir; toda kaj naj stori ta uboga vlada; ki bi bila srečna, če bi sama imela mir? Kadar skliče shod, da bi doslegla slovesno priznanje, se stopo zborovalci med seboj in ministri morajo bežati. Od druge strani ji žuga Esad paša, ki tudi noče biti ničla, in ker ima precej denarja, pripravlja lahko posamezna plemena do tega, da sprejemajo njegove resolucije proti vladi. Povrh pa je še tako previden, da konfiscira državni denar za take namene. To nas lahko posebno veseli, ker je to gotovo vedno avstrijski in italijanski denar, kajti od Albancev ga ni mogla nikdar dobiti turška vlada, pa ga tudi albanska ne bo. Stvari teko torej po zanimivem tiru; ali če se bomo še dolgo zanimali za Albanijo tako kakor doslej, se je bati, da bomo te zanimivosti predrago plačali.

— **Duševo delo** se v Avstriji včasih zelo imenitno izplača; treba je le, da ima duševni delavec nekoliko talenta in samostojnosti. Krasen zgled zato daje sledeči oklic, ki je bil te dni objavljen v dunajski Novi Preši in ki se glasi: »Akademsko izobražen Avstrijanec, ki je posvetil dvajset let svojega življenja izključno preiskavanju in tehniki letanja in na tem polju izvršil priznana dela, se nahaja v morem bedi. Ne manjka mu le sredstva za nadaljevanje njegovih konstruktivnih del, ampak tudi kar je nujno potrebno za življenje. Neprestane finančne žrtve za njegove preiskave so ga naposled spravile na beraško palico in danes ima z ženo in dvema otrokoma prazen nič pred sabo. Razpusti se moral svoje hišno gospodarstvo in poprodati svoje skromno imetje, ker ni mogel pokriti stroškov za stanarino. Trajno stradanje je tega marljivega in uspešnega raziskovalca tako ugonojilo, da se boje njegovi prijatelji najhujšega...« Uredništvo omenjenega lista nabira prostovoljne darove za moža, ki je očitno prezrl, da živi v Avstriji, kjer se ceni duševno delo le tedaj, če se hlapčevsko vdnja kapitalizmu ali pa kakim mogočnim kliki. Pa pravilo, da bo socializem uničil kulturo!

— **Znamenito sejo** je imela danska poslanska zbornica v sredo. Minister za notranje zadeve Rode je predložil zakonski načrt o izpnebi ustave. S to predlogo, o kateri smo v »Zarji« že obširno poročali, se ima vpeljati splošna in enaka volilna pravica, in ministrski predsednik stari demokrat Zahle jo je zagovarjal z ognjevitno odločnostjo, rekoč, da zahteva ljudstvo, naj se mu vrne patent svobode iz leta 1849, in da bo vlada izpolnila to zahtevo. Galerije so bile pri tej seji prenapolnjene in med občinstvom je vladala največja napetost. Ni dvoma, da je ministrski predsednik govoril resnično, kajti dansko ljudstvo je demokratično in je pri zadnjih volitvah pokazalo, da ne mara nobene reakcije. Skoraj gotovo sprejme zbornica že ta teden zakon v prvem, drugem in tretjem čitanju.

— **Holandska zbornica** je zadnji teden izvolila predsedništvo. Za predsednika je bil izvoljen liberalac Bergesius, za prvega podpredsednika socialist Tröelstra, za drugega podpredsednika pa katoličan Nispen.

— **Sporod dijaške socialne konference v Ljubljani**: 1. v soboto, dne 27. septembra ob pol 10. dopoldne otvoritev. 2. Referati: a) Ambrožič Matija: O potrebah slovenskega visokošolskega dijaštva. b) Dr. Karl Ferluga: O dijaških socialnih institucijah pri drugih narodih in ustanovitvi »Slovenske dijaške matice«. 3. Nadaljevanje popoldan ob 3. 4. Referati: a) M. R. Lemež: O slovenskih podpornih društvih in njih modernizaciji. b) Peric: O podpornih skladih. 5. V nedeljo, dne 28. septembra ob 10. dopoldne: a) Debata o delu v jeseni in o izvedbi sprejetih resolucij. b) Zaključitev. Zborovanje bo v mali dvorani Mestnega doma. Ker posebnih vabil ne razpošiljamo, zato vabimo tem potom na naše zborovanje vse one kroge, ki se zanimajo za dijaško socialno vprašanje in zlasti one, ki bi bili pripravljeni sodelovati na polju dijaško-socialnega dela. Zlasti pa vabimo na naše zborovanje dijaštvo. O. V. P. O.

— **Specialni kurzi za obrtnike**. Na tukajšnji c. kr. državni obrtni šoli bodo v tekočem šolskem letu naslednji specialni kurzi: a) za strojezanstvo in strojno risanje; b) za elektrotehniko; c) za opravilne parnih kotlov. Kurzi se pričnejo z mesecem oktobrom in bo pouk le v večernih urah (od 6. do 8.). Prva dva kurza obsegata po 6 ur na teden in trajata do 30. aprila, kurz za opravilne parnih kotlov ima po 3 ure na teden in se zaključí koncem januarja. Za take obiskovalce, ki se žele izpopolniti v računstvu in nemškem jeziku, se bosta ta dva predmeta poučevala po dve uri na teden, tudi zvečer. — Vpisovanje v označene kurze se vrši v nedeljo, 28. septembra, od 9. do 12. — Natatnejši podatki so napisani na črni deski zavoda ali pa se izvedo pri ravnatelstvu.

— **Silno neurje na Hrvaškem**. Iz Zagreba poročajo: V četrtek zvečer je bilo v vsej zagrebški županiji stralovito neurje, kakršnega ljudje še ne pomnijo. Najhujše je nevihta divjala med Belovarom in Ogulinom, najbolj pa sta prizadeti mesti Sisek in Petrinja. V Petrinji se je pričelo neurje ob 5. popoldne s silnim vetrom in grmenjem. Ob 6. je jela padati toča, kakršne ljudje ne pomnijo. Toča je bila debela, kakor velika kokošja jajca, posamna zrna pa so tehtala nad pol kilograma. Toča je razbila vsa okna na hišah, veter pa je odnesel strehe s poslopij. V mestu je nastala silna panika! Iz hiš, kjer je vihar odnesel strehe, so ljudje bežali v kleti. Živina je pobegnila iz hlevov ter splašeno begala po ulicah. Mnogo živine, ki je bila na pašji, je ubite. Po gozdovih se nahaja mnogo ubite divjadi. Petrinjskega župana je zalotila nevihta zunaj mesta. Mož je moral ves čas neurja ostati zunaj, za to je dobil od toče več lahkih poškodb. Toča je tudi poškodovala nekega meščana, ki je bil na lovu. Vihar je odtrgal streho s poslopja na železniški postaji in jo nesel 20 metrov daleč. Železniška proga je na raznih krajih popolnoma razrušena. Brzovlak, ki je bil na potu na Reko, je silno trpel; toča je razbila vsa okna na vagonih. Stekljeni obok nad železniško postajo v Sisku je bil popolnoma razbit.

Iz Zagreba so poslali v Sisek oddelek pionirjev. V zagrebški županiji je uničena vsa letina. Vsi vinogradi uničeni, na trtah ni ostala cela niti ena vejica. Kakor v okolici, tako je tudi v Zagrebu divjal strašen ciklon. V raznih ulicah je toča pobila vse šipe, vihar pa je z raznih hiš odnesel strehe. V parkih je vihar ruval drevesa s koreninami. 200letna plantana pred vsenčističkim poslopjem je postala žrtev viharja. Škoda, ki jo je napravilo neurje, cenijo na več milijonov.

— **Sodrug Harry Quelch**, vodja angleške socialistične frakcije, je zadnje sredo umrl. Quelch si je pridobil za razširjenje socializma na Angleškem velike zaslugе. Veliko pozornosti je zbujalo njegovo ime leta 1907, ko je bil kot zastopnik angleških socialistov na mednarodnem socialističnem kongresu v Stuttgartu in ga je vrtimberška vlada izgnala zaradi neke opazke o haškem mirovnem kongresu.

— **Umor, ki ni kazniv**. V Mehiki so v zadnji revoluciji ali po njej — kajti v tej deželi se nikdar ne ve natančno, kdaj se kakšna revolucija prične in kdaj se konča — odvedli bivšega predsednika Madera in podpredsednika Suarezja v ječo. Spetoma pa sta bila ustreljena. Nova mehiška vlada je razposlala o tem umoru po svetu bajko, katere niti otroci niso mogli verjeti. Ker je pa povsod, kjer je kakšna vlada, tudi »red«, je vojno sodišče vpeljalo preiskavo o tem krvavem dogodku; in to delo je moralo biti zelo temeljito, ker je trajalo vse do slej. Zato pa je vojno sodišče tudi prišlo do temeljitih spoznanj, da se takrat ni zgodilo nobeno kaznjivo dejanje. Radovedni smo, kaj poreče na to ameriški predsednik Wilson, ki zahteva že ves čas zadoščenje za ta umor in dela zanj sedanega mehiškega predsednika generala Huerta samega odgovornega.

— **Molitev namesto zdravnika**. V mestecu Wernesgrün na Saksonskem je pred kratkim 24letni Kurt Lucke napravil izlet na kolesu. Ko se je zvečer vračal, je v temi zadel že blizu stanovanj svojih staršev v voz in je dobil težke notranje poškodbe. Oje ga je sinilo v trebuh, in le z največjim naporom je dosegel hišo staršev, kjer se je takoj nezaveden zgrudil. Starši pa pripadajo neki sekti, ki se je zadnja leta precej razširila po Nemčiji in je nekaj časa uživala tudi simpatije nemškega cesarja Viljema. Glavno načelo njenih pristašev je to, da zdravijo z — molitvijo. Tudi v tem žalostnem slučaju so starši namesto zdravnika poklicali šest tercialk, katerim se je pridružila še neka nuna. Štiri dni in štiri noči je ta družba menjevala se čepela ob postelji, molila, ter uganjala vsakovrstne »verske« komedije. Tudi starši sami so se pridružili temu procesu, tako da je bilo včasih po pet molilcev obenem ob postelji. Ali čudeža ni bilo od nikoder. Med tem je občinski predstojnik izvedel, kaj se godi v hiši, pa je odšel tja in izpodil vso molečo družbo, starše pa je upozoril, da bodo obtoženi zaradi malomarne usmrtilive, če ne napravijo konec komediji. Poklical je tudi hitro zdravnika, ali ta je že prišel prepozno. Mladega moža so v hudih bolečinah prepeljali v bolnišnico, ali tja so ga pripeljali že mrtvega.

— **Umrl si v Ljubljani**: Jospina Selan, rejnika, 4 mesece. — Josip Starman, užitar-hiralec, 75 let. — Jospina Svetlič, zasebnica, 73 let. — Josip Tschern, dninar-hiralec, 74 let.

— **Demon alkohol**. 30letni kmečki fant Nikolaj Vuga v Prevršcu v kostanjeviškem okraju je bil hud pijanec. Dne 15. t. m. je prišel pijan domov in začel groziti materi, ki mu je ušla na dvorišče. Tu jo je dohitel, vrgel na tla in jo začel daviti. Na pomoč je prihitel oče z motiko in ubil sina. Nesrečnega očeta so zaprli.

— **Živinski oče**. Pred nekaj dnevi so si stanovci, ki stanujejo v bližini stanovanja nekega trgovskega hlapca, začeli na ušesa šepetati nekaj tajinstvenega, kar je dalo policiji povod, da je hlapca aretirala, pridržala nekaj časa v začasnem zaporu, sedaj pa ga oddalo v sodne zapore. Pravijo, da je poživljenec zlorabil svojo 12letno hčerko.

— **Tatvina**. V soboto okoli tri četrt na 7. zjutraj je izpred električne akumulatorske pretkalnice na magistratnem dvorišču ukradel nekdo višjemu monterju »Puchovo« kolo, vredno 60 K. O predzrnem storilcu ni nikakega sledu. Prodajalec naj se takoj izroči orožništvu, odnosno policiji.

— **»Hitra« pošta**. Pišejo nam: V petek sem dobil z ljubljanske pošte karto, ki je bila na precej podoben naslov (ne ravno na moj) poslana iz Velike Gorice na Hrvaškem dne 28. februarja 1900. Karta je romala »na pošti« nad 13 let in pol...

— **Iz Šiške**. Renovira se, renovira, naša Šiška namreč. Dobili smo novo občinsko tablo z mrežo ter »namalan« avtomobil nasproti pivarne »Union«. Nova velika luč na občinski hiši sicer ne gori več, nova pa je! Sicer je pa vse po starem. Ceste blatne, voda na cestah, trava po cestah — po noči tema... Mogoče začno tudi tu kaj »renovirati«.

— **Prememba posesti**. Nekdanji perutninski zavod v Šiški je dobil nove gospodarje: bivšo Hubaduniggovo hišo s kosom vrta spredaj ob cesti je kupil gostilničar g. Franc Conček za 25.000 kron. Drugo hišo v ozadiju s kosom vrta je kupil bivši restavratier v kazini g. Avgust Eder. Vse ostali že parcelirani svet pa je ostal »Kmetški posojilnici za ljubljansko okolico«.

— **Dopis z Jesenic**. Ko je pri zadnjih občinskih volitvah zmagala »Slovenska ljudska Stranka« na Jesenicah, so naši klerikalci mislili, da se jim bo odlej cedilo kar mledo in med. Tako so jim obljubovali razni agitatorji, ko so letali od hiše do hiše. Danes pa se pritožujejo tudi že klerikalni volilci precej glasno, da so izvoljeni odborniki že vse pozabili, kar so jim prej obljubovali. V zgornjem koncu vasi, na Savi, se pritožujejo zaradi slabih potov. Vodovod so obljubovali na »Plavzu« in v »Kurji vasi«. Na Savi še ni duha nes luha o vodovodu, v »Kurji vasi« so napravili vodovod — brez vode, ker ne zadostujejo rezervoarji. Ko so od-

dajali dela za zgradbo nove šole, si je občinski odbor pridržal pravico, kateremu podjetniku da dela odda. Zidarska dela so delali Regorcu in Novaku. Novak je odstopil takoli, ko so delo oddali in ko so položili temelje, je odstopil še Regorec. Prav radi so se pohvalili, da bodo delali sami domači in slovenski delavci pri zgradbi, in da so zato oddali tudi delo domačim podjetnikom. Ko so z delom pričeli, je bilo nekaj domačih delavcev pri zgradbi. Zaradi slabe plače so ti kmalu popustili delo. Nato so prišli delavci z Goriškega in Italijani, a tudi ti so kmalu zapustili Jesenice. Končno so prišli češki in nemški delavci, pa tudi ti odhajajo vsak dan. Radovedni smo, koliko tisoč delavcev bo delalo pri zgradbi nove šole na Jesenicah, preden bo dodelana. Zlobni jeziki celo pripovedujejo, da sta se začela pripraviti zaradi šole gospod župnik Skubic in gospod župan Čebulj in da hočeta izstopiti oba iz stavbnega odseka. O teh žalostnih razmerah ne bi pisali v javnosti, ko bi naši klerikalci sami ne pripovedovali, kako slabe da so razmere pri občinski upravi na Jesenicah. Da so razmere res prišle že do skrajnosti, to nam jasno kaže dopis v »Naši moči« v št. 41., kjer opominja dopisnik občinski odbor na draginjo in trzne dneve na Jesenicah. Prav dobro poznamo nekaj dopisnikov »Naše moči«, med njimi so tudi klerikalni občinski odborniki. Ker sami priznavajo, mora biti že res, da nimajo odločilne besede v občinskem odboru, ampak da smejo le glasovati na povedljive župnikovo.

— **Iz Litije**. Zelo olikanega se je izkazal dne 16. t. m. na tukajšnji postaji g. Fran Knaflič, tovarnar in posestnik v Šmartnem pri Litiji. Ta dan je prišel omenjeni gospod s svojo hčerko ob štirih zjutraj v čakalnico naše postaje. Brez vsakega povoda je prisilil službojočemu delavcu krepko zaušnico. Zraven je pa vpil: »Jaz lahko delam z železniškimi fakirji kar hočem. Vi pa meni ne morete ničesar.« Ostali potniki, ki so bili priča tega sirovega obnašanja, so se zgražali nad takim početjem. Radovedni smo, če bo uprava južne železnice mirno prenesla to za njo in za vse njeno osebje skrajno žaljivo obnašanje in kako bo poiskala zadoščenja svojemu uslužbencu.

— **Otrok je utonil**. 16. septembra je delal mlinar Jožef Rajer iz Zaloga, občina Prečna, na polju. V tem času je njegov desetletni sin Anton odvezal očetov čoln, ki je bil v potoku Temenica in se peljal s čolnom po Krki. Vrnil se ni več. Čoln je dobil pozneje nek posestnik in ga potegnil na breg. Fant je naibže padel v vodo in utonil. Trupla doslej še niso dobili.

— **8 kostrunov je povozil vlak**. Iz Kranja poročajo: V petek popoldne je povozil osebni vlak iz Ljubljane, ki prihaja ob pol eni v Kranj, ob strmem pobočju Savine brega osem kostrunov. Živali so bile last kajžarja Franca Oražna, ki je bil pustil kostrune brez nadzorstva na paši.

— **Nezgodna na delu**. Delavec Martin Čuček, ki je zaposlen pri zgradbi belokranjske železnice, je preveč zavrl voziček. Zavora se je zlomila. Čuček je izgubil ravnotežje in padel čez strmino. Dobil je prav nevarne poškodbe.

— **Kinematograf »Ideal«**. »Izgubljeni sin«, italijanski umetniški film se predvaja v Idealu od jutri do četrтка. Tudi je na sporedu izborna burka z Linderjem »Maks sovražni mačke!« Danes zadnji dan »Benečanske sanje«.

— **Priporočamo** vsem našim gospodinjam Kolinsko kavno primes, ki je neoporečno, najboljše kavni pridelatek, in ki ima obenem še to odlično prednost, da je pristno domače blago, edino te vrste sploh. Zahtevajte torej v vseh trgovinah samo Kolinsko kavno primes!

Stajersko.

— **Lov na divjo zver** v zahodnostajerskih planinah se izvršuje te dni z vso energijo. 19. t. m., se je vršil zopet velik lov. Sodelujejo sedaj tudi orožniki, katerih je na Stubalpi razpostavljenih pri vsaki postaji po tri več. Deželno orožniško poveljstvo je odredilo, da se začasno nastavi pet novih orožniških ekspozitur. S Koroskega v okrožju Stubalpe poslali so 20 orožnikov na pomoč zoper divjo zver, ki sedaj vsak dan na drugem kraju raztrga kako žival. Gladom poročila lovskega strokovnjaka »Grazer Volksblatt« je gotovo, da se nahaja v gorovju več volkov, o zveri mačjega plemena pa so mnenja različna. Znani afriški lovec Bronsart von Schellendorf meni, da je v gorah leopard z mladitcem, polkovnik Spieß pa, da je puma, drugi da je mlada levinja. Strokovnjak »Grazer Volksblatt« pa je prepričan, da gre za leva. To sklepa prvič iz las, ki jih je našel na mestu, kjer je zver raztrgala govedo. Dolgi, lasi lasje in fng temeljna volnata dlaka, ki jih je našel, so namreč le lastne levovi grivi. Drugič je zver 240 kg težko govedo dolgo pot nesla in skoro celo četrtino požrla; pri drugi, enako težki govedi, se je konstatiralo, da jo je zver nesla preko 150 cm visoke ograje. Nadalje se iz ugrizlajev pozna, da stoji končniki zveri 10 cm narazen, kar je k večjemu pri levu mogoče. Tace so široke 13 cm. Lev mora biti najmanj 3 leta star. S šrotom se seve taki živali ne sme blizu, pa tudi s kroglo ne sme en sam lovec nadenj. Najmanj se ga morata lotiti dva, in sicer z moderno velikokalibrsko ekspres-puško in močnimi noži.

Goriško.

— **Iz Volčje drage**. Pretekli teden smo čitali v goriški »Soči« dopis iz Volčje drage, v katerem opisuje nek opekarnar razmere tukajšnjega delavstva in kliče na pomoč vodstvo N. D. O. Pravzaprav ni dotičnik povedal nič o slabih delovnih razmerah delavstva v opekarnah, pač pa je na neokusen način omenil, da odjedajo kruh domačinom regnikoli, o katerih pravi, da so nevarni državnim interesom in jih nadalje nazivlja za nevaren element, polentarije, italijanske lastavice itd. Nočemo zagovarjati italijanskih delavcev, ki iščejo posvetu vsakdanji kruh, katerega jim njih »lepa domovina« noče dajati. Vprašujemo le dopisnika

»Soče«, kdo da je tisti, ki importira tuje delavce, da odjedajo kruh domačinom? Ali niso to opekarnari-gospodarji, ki so obenem navdušeni narodnjaki? Slovenski rodoljubi so oni, ki vabijo italijanske delavce v svoje opekarnе, ker vedo, da jim ti delajo za nižjo plačo! Dopisnik »Soče« opekarnar (?) pravi med drugim, da ni še nihče in nikjer povedal, da je v naših opekarnah uslužbenih mn. o. italijanskih delavcev. Povemo mu, da je »Zarja« o tem že pisala in povedala vzroke, zaradi katerih, prilajajo italijanski delavci k nam, oziroma kdo jih kliče. O shodu, ki ga je imel sodr. Tuma na Volčji dragi je možakar tudi povedal svojo. Pravi, da je dr. Tuma priporočal socialno demokracijo in ne — narodne delavske organizacije. Dr. Tuma, da bi priporočal N. D. O.? In ne veste, da je bil dotični shod volilni shod? Glede strokovne organizacije je dal po shodu dr. Tuma nekaterim delavcem potrebna pojasnila, kam da naj se obrnejo, če žele ustanoviti organizacijo. Če niso delavci naredili nadaljnih korakov je to druga stvar. »Sočin« dopisnik pravi, da so delavci vrgli v koš socialno demokracije nauke in kliče na pomoč N. D. O., ki nam bo pomagala ne do boljšega položaja, ampak pri poganjanju »regnikolov«. Dopisnik »Soče«, ki je napisal reklamo za N. D. O. po receptu »Edinosti«, ne ve, da je ta že stokrat proglasila, da dela za gospodarsko povzdigo vseh slojev. Kako naj torej pomaga nam delavcem do boljšega položaja, če obenem pomaga tudi našim delodajalcem? Niti misliti si tega ne moremo. Seveda je, žal, dosti takih delavcev, ki verujejo v narodnjaške fraze; tem bo treba povedati, da je močna strokovna organizacija, ki je na mednarodni podlagi, edino sredstvo, s katerim si delavstvo izboljša položaj. Le s tako organizacijo bomo opekarniški delavci preprečili konkurenco na delu, naj prihaja ta od strani italijanskih ali pa od strani slovenskih — nezavednih delavcev. Ne dajmo, da bi nas farbali narodnjaški demagogi, pač pa krenimo na pravo pot in ustanovimo močno mednarodno organizacijo in zahtevamo naše pravice solidarno z delavci drugih narodnosti.

— **Prodaja ostrig prepovedana**. Tržaški magistrat je z ozirom na nevarnost razširjenja legarja prepovedal prodajo ostrig do nadaljnjega odredbe.

— **Zaradi razžaljenja veličanstva** je bila obdolžena 57letna Marija Uria, dom iz Vidma v Italiji, in sicer bi bila zagrešila to žaljenje pred kakimi 6. leti. Vsa reč se je vlekla na dolgo in v četrtek je bila druga razprava, pri kateri je bila Uria oproščena.

— **Pri streljanju s topi** je dobil 18letni Fran Ječič iz Svinega pri Šmarjah več ran po obrazu in prsih, odneslo mu je tri prste na levi roki. Prepeljali so ga v goriško bolnišnico.

— **Zaradi tatvine**. Josip Jug, dninar iz Solkana, je bil obtožen tatvine, storjene Jos. Goljevškju; škoda je 33 K. Pred okrajno sodnijo v Gorici je dobil Jug 3 mesece strogega zapore z enim postom vsak teden; bil je zaradi tatvine že kaznovan.

Trst.

— **Vinsko trgatve priredi** pevski odsek »Ljudskega odra« 5. oktobra v veliki dvorani »Delavskega doma«. Vse sodruge in sodružice, ki bi sodelovali kot viničarji in viničarke, prosimo, da se zglase v četrtek zvečer ob pol devetih v gostilni »Internacional«.

Delavsko gibanje.

— **Stavka v Sarajevu**. V sredo so stopili zidarji pri trvdki Fonač in Szegő v Sarajevu v obrambno stavko, ker je hotela trvdka odtrgati delavcem po 5 do 12 vinarjev od mezde. Zidarji naj ne iščejo dela v Sarajevu in naj gledajo, da drugi ne potujejo tja.

Zadnje vesti.

STRANKIN ZBOR NEMŠKE SOCIALNE DEMOKRACIJE.

Jena, 21. Včeraj se je tukaj zaključil strankin zbor, ki je bil zadnje nedeljo odprt. Na včerajšnji seji je bila prva razprava o praznovanju prvega majnika, o čemer je poročal sodrug Ebert. Sprejet je bil predlog strankinega vodstva, ki se glasi: »Strankin zbor pričakuje od sodrugov, ki so nastavljeni v strankinih uradih in uredništvih ter v strokovnih organizacijah, da oddajo z ozirom na žrtve, ki jih delavci doprinašajo za praznovanje prvega maja, svoj zaslužek tega dne majskemu skladu«. Nadalje se je zbor bavil z Rodekovo afero. Rodek je bil član poljske stranke, deloval pa je ponajveč v nemški stranki. Poljska stranka ga je izključila, in nastalo je vprašanje, če more kljub temu ostati član nemške stranke. Zbor je sklenil: »Kdor je od kakšne bratske stranke izključen zaradi nečastnih dejanj, ne more biti član nemške stranke.« Na Liebknechtov predlog bo mednarodno tajništvo naproseno, da načeloma uredi to vprašanje. Potem je bila volitev strankinega vodstva. Za predsednika sta izvoljena Fric Ebert (namesto Bebla) in Hugo Haase, za blaginika Braun, za tajnike Gerisch, Diebmann, Molkenbuhr, Müller, Pfiannkuch, Scheidemann, Luiza Zietz. V kontrolno komisijo je izvoljenih 13 sodrugov z načelnikom Brünneljem. Sodrug Ebert je zaključil zbor z govorom, v katerem je ocenil delo kongresa in naglašal voljo proletariata, da pribori splošno in enako volilno pravico tudi v pruskem dežel-nem zboru.

KOLERA.

Dunaj, 21. Zdravstveni urad ministrstva za notranje zadeve naznanja: V okraju Skole v Galiciji je bil včeraj v občini Oporzec nov slučaj kolere bakteriološko dognan. Dne 18. je namre obolel petletni otrok kmečkih staršev Hana Reichmann.

Budimpešta, 22. Pri ministrstvu za notranje zadeve so naznanili sledeči sumljivi slučaj: V Szent Znamen 4. v Obecse, Melencze, Namora, Uj-Davidhaza po dva. Nagymagiaros

1. Szakodát, Laposnak, Szent Miklos po 3, Czap 5 slučajev.

Sarajevo, 22. Novih slučajev kolere ni. Pač na se je v raznih krajih pojavilo pet bacilosis-
cev.

KROBATIN PRI TISLI.
Budimpešta, 22. Vojni minister Krobatin je obiskal ogrskega ministrskega predsednika zrofa Tiszo v Gesztu, da se z njim posvetuje o novih vojnih zahtevah. Vojna uprava hoče znatno zvišati rekrutni kontingent in zahteva tudi visoke kredite za artiljerijo. Mogoče je, da se dogovorita tudi zaradi roka za prihodnjo skupno min. konferenco. Slišati je, da bo ta konferenca koncem tega ali pa začetkom prihodnjega meseca. Potovanje vojne ministra zbuja precej senzacije, ker je prvič, da obiskuje skupen minister v političnih zadevah ministrskega predsednika v njegovi graščini.

DELEGACIJE.
Dunaj, 22. V poučenih političnih krogih za-
trjujejo, da bodo delegacije zasedale šele me-
seca decembra, ne pa, kakor je bilo začetkom
namenjeno, v novembru.

STAVKE NA ANGLEŠKEM.
London, 21. Petsto uslužbencev na tovarni
postaji mivlandske železnice v Leedsu je več-
raj odložilo delo, ker je hotela družba odpuš-
titi nekakega delavca, ki se je branil odpravljati
blago iz nekega kraja, kjer je stavka.

Manchester, 21. Tukaj počiva vse delo. V
lokih stavka pettisov mož. Okrog 50 ljudi ne
more iz Luke. Ravnatelji kanalske družbe od-
klanjajo vsako koncesijo in nočejo sprejeti de-
lavskih deputacij. Delavci se pripravljajo na
dolgotrajno stavko.

Nothingham, 21. Okrog sto delavcev mid-
landske železnice je včeraj stopilo v stavko.

PONESREČEN LETALEC.
Sevastopol, 21. Artiljerijski podčastnik
Pšer je padel s svojim samoletom iz višave
200 metrov na zemljo in je mrtve oblegal.

KRALJ KONSTANTIN POTUJE.
Pariz, 21. Na čast grškemu kralju Konstan-
tinu, ki je prišel strogo inkognito na Franco-
sko, je priredil predsednik republike Poincaré
banes zajtrk, pri katerem je bil tudi minister
za zunanje zadeve Pichon, grški poslanik Ro-
manones in vodja francoske vojaške misije na
Grškem polkovnik Eydoux.

PETAR HOČE AVANZIRATI.
Berlin, 22. Iz Peterburga poroča »Voss.
Zig.«, da bo kralj Petar prihodnje dni razgla-
šen za carja Srbov.

BOLGARSKA IN TURČIJA.
Bolgarska amnestija.
Carigrad, 21. Potrjuje se, da so bolgarski
delegati obljubili, da podeli bolgarska vlada
prebivalstvu v zapadni Traciji, ki se je z oro-
žjem v roki uprlo, popolno amnestijo.

GRŠKE PRITOŽBE.
Solun, 21. Srbske oblasti v Dohranu so za-
rele odločno veliko novozgrajeno grško šolo,
bepovedale grški pouk in v poslopu nastanile
carinski urad.

ZANIMIVA ALBANIJA.
Esad paša.

Valona, 21. V petek je bil tukaj dobro obli-
kan shod, ki je odločno nastopil proti vedenju
Esad paše. Po shodu so zborovalci odšli pred
avstrijski in italijanski konzulat in manifestirali
za obe državi. (Skoraj bi bilo staviti, da pride
tudi ali pa še danes drug telegram, ki bo zopet
opredeloval o demonstracijah proti vladi in o
možnosti Esadovih pristavov.)

Esad in vlada.
Valona, 21. Esad paša je obnovil svoje
grožnje napram provizorični vladi in jo vnovič
bozval, naj pride v Drač, kjer naj se skliče na-
rodna skupščina, da izvoli novo vlado. Provi-
zorična vlada v Valoni je trdno namenjena, da
ne odneha in se pripravlja na obrambo. Separa-
listično gibanje Esada povzroča med prebival-
stvom veliko razburjenje. Voditelji v Valoni
so izjavili vladi, da so pripravljeni braniti jo do
zadnje kaplje krvi. (Najbrže ne bo tako tra-
dično; ampak čedne homatije se že še lahko
razvijajo.)

Obmejni boji.
Dunaj, 22. »Alb. Kor.« poroča iz okraja se-
veroalbanskega malisorskega plemena Kras-
nici: Vsled nastopanja Srbov proti prebivalcem
Malisije so Malisori silno razburjeni. S krvavo
trogostjo izvrševana prepoved, da ne smejo
obiskavati trgov v Djakovici in Prizrenu je po-
zročila v okrajih plemen Krasnici, Hazi in
Pandi ter v Ljumi lakoto. Neizprosna okrutnost,
katero nastopajo srbske čete proti Malisorom,
je napotila, da se z orožjem branijo okrutno-
sti. Pred par dnevi sta hotela dva Malisora iz

Rjeke v Djakovico na trg, da bi kupila moke za
svoji stradalajoči družini. Spotoma so ju srbske
straže prijele in ustrelile. Ko se je v gorovju
zvedelo o tem dogodku, so Malisori pograbili
orožje in marširali proti srbskim četam. Prišlo
je do spopada, pri katerem je bilo dvajset srbs-
kih vojakov ubitih in okrog dvajset ranjenih.
Nato je srbski oddelek napadel povsem nedolž-
no vas Potok, zažgal mnogo hiš in odpeljal ve-
liko število prebivalcev. Dva dni pozneje so
srbske čete udrele v ozemlje avtonomne Alba-
nije, v vas Pšaj, in razorožile prebivalce. Tukaj
je prišlo do boja, v katerem je bilo več srbskih
vojakov ubitih. Zaradi teh dogodkov je srbsko
povelništvo ukazalo, da se zbero večje čete v
Prizrenu in Djakovici.

(»Albanska Korespondenca«) zoblje iz zu-
nanjega dispozičijskega sklada; ali za njeno
resnicoljubnost ni to nikakršen argument. Kdor
prav nič ne pozna albanskih razmer, bi po tem
telegramu lahko sodil, da trpe ubogi Albanci
od Srbov strašne krivice. Ali ta reč bo najbrže
nekoliko drugačna. O severnih Albancih piše
n. pr. baron Nopesa: »V Albaniji bi se ljudem
čudno zdelo, če se kdo ne bi dotaknil tuje last-
nine.« Steinmetz, ki šteje med najboljših pozna-
valcev Albanije, pravi: »Plemena severne Alba-
nije so prišla zaradi konjske tatvine
na zelo slab glas. Skoraj ne mine dan, da ne
bi gnali kakšnega v dolini Rjeke ali Djakovice
ukradenega konja preko Nikaja v Skader.« Po-
sebnost zanimivo pa je, kar je pripovedoval po-
tovalen dr. Jihku o Albancih naš »Prochaska.
O krvnem maščevanju pravi: »Če se moha-
medanci in kristjani v tem kaj razlikujejo? Prav
nič ne! Katoličan se pokriža, preden odpošle
kroglo proti cilju, to je vse. Ravno zapadna ka-
toliška plemena se imenujejo pri nas »divji
ljudje«. In na divji zapad me včasih spominjajo
naši Albanci, ti balkanski Indijanci s svojimi
plemeni in poglavarji, ki hodijo drug zoper dru-
zega na vojno, z njihovimi skalpu podobnimi
lasmi in z njihovim podajanjem tobaka v zmi-
slu mirovne pipe. Krvno maščevanje zahteva
svoje žrtve; to ni več krvna pravica, ampak
krvna dolžnost. Mož za moža. Drugače bi se
lahko reklo: »Pojedel si kri svojega brata.«
Velja na tudi beseda: »Vsak moj sorodnik tehta
šest mož ...« Ne jamči le morilec, ropar ali
žalilec sam; tudi vsak moški član obitelji po-
stane lahko odgovoren; celo dojenček se lahko
odtrga od prs osebo nedotakljive matere. Ko-
liko je žrtev na leto? V Albaniji nimamo sta-
tistike. Našelo se je že štirideset do petdeset ta-
kih umorov na leto v Gornji Albaniji. Pregovor
pravi: V Toplani ubijajo moške kakor prešice...
Albanska četa se napoti na rop na živino, da
priznajo čede črede v ubožno domovino ... To
pripoveduje Prochaska, ki bi vendar moral lu-
dem okrog »Albanske korespondence« in njih
hraniteljem veljati za avtoriteto. Zlasti kraji,
ki so sedaj pripadli Srbiji, so bili pri Albancih
posebno priljubljeni za »lov« na domače živali.
Če na Srbija zdati gleda, da bi preprečila take
ekspedicije, imenuje »Alb. Kor.« to »neizprosno
okrutnost.«

Severni Albanci in vlada.
Dunaj, 22. »Alb. Kor.« poroča iz Valone, da
je francoska vest o protestu shoda v Lješju proti
provizorični vladi neresnična, češ, da dobiva
provizorična vlada vsak dan priznavalne iz-
jave od severnih Albancev, ki obsojajo postopa-
nje Esad paše.

Srbske priprave.
Berlin, 22. »Lokal-Anzeiger« poroča iz Bel-
grada, da misli srbska vlada mobilizirati dve
diviziji za ohranitev miru ob albanskih mejah.

KARAMBOL NA CESTNI ŽELEZNICI.
Metis, 21. V Hagendingu so štirje elek-
trini vozovi trčili skupaj. Štiri osebe so težko
ranjene, deset je lahko poškodovanih.

PREDSEDNIK KITAJSKE REPUBLIKE.
Šangaj, 22. Časopisje poroča, da bo voli-
tev definitivnega predsednika kitajske republike
dne 10. oktobra. Juanšikaj se je baie naveličal
in ne kandidira več.

Poziv.
Bliza se jesenski čas, ki je mnogo bolj pri-
praven za agitacijo, za tisk in za organizacijo
nego poletni meseci. Posebno važno se nam zdi,
da zastavijo organizacije vso silo v ta namen,
da razširijo delavski tisk, dnevnik »Zarja« in
socialistične brošure. V prvi vrsti nam je tre-
ba skrbeti za dnevnik, ki bi lahko imel mnogo
več naročnikov nego jih ima, če bi ga dovolj
razširjale in agitirale zani organizacije in so-
drugl, ki jim mora biti na tem, da se »Zarja«
razširi povsod med delavstvom.
Da se agitacija za »Zarja« pospeši, poziv-
ljemo vse politične organizacije, da osnujejo po
vseh krajih posebne odseke, ki bodo poskrbeli
za agitacijo za »Zarja«.

Dolžnost deželnih organizacij je pa, da po-
spešijo to akcijo tako, da se ti odseki izvolijo
že v bodočem tednu in takoj prično s delom.
Vse izvoljene odseke naj organizacije same ali
pa deželne organizacije naznanijo takoj izvrše-
valnemu odboru jugoslovanske soc. demokra-
tične tranke v Ljubljani na naslov tajnika Iv.
Mlinar, Ljubljana, Frančiškanska ulica 6.

To delo je potrebno in nihče se mu ne sme
odtegovati, komur je mar, zdrav razvoj naše
stranke.

Izvrševalni odbor.
Odgovorni urednik Fran Bartl.
Izdaja in zalaga založba »Zarja«.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Fizikalčno terapevtski
AMBULATORIJ
primarija dr. J. ROBIDA, Ljubljana, Dalmatinova ul. 3
za živčne in druge bolezni, kroničen
revmatizem, protin, ishias i. t. d.

Ordinacija, izvzemši nedelje in praznikov vsak dan od
11.-12. ure dopoldne in od 2.-3. ure popoldne; ob so-
botah samo od 11.-12. ure dopoldne.

**Zdravljenje s svetlobo in toploto, ma-
sažo in elektriko.**

Galvanizacija, — faradizacija — voltaizacija — sinusoidalna
faradizacija — franklinizacija — lokalna d'arsonvalizacija
— visoko frekventni toki v solenoidu (avtokondukcija) —
električne četverostanične kopeli — splošna, vibracijska
in konkusijska masaža — gimnastika — termopnevmot-
erapija — Goldscheiderjevo svetlobno zdravljenje —
pnevmomasaža — vakuumterapija — radijevo pitno zdrav-
ljenje — diatermija, (termopenetracija).

**Specialna terapija živčnih bolezni
s posebnim ozirom na nevroze,**
kot: nevrasenijo, histerijo, psihogenijo, na bojazenske,
seksualne, srčne in druge nevroze. Psihoterapija.

Delavci pozor!
Redka prilika! Zaradi preobite zaloge prodajajo se

čevlji
globoko pod prvotno ceno.
— Posebno močni čevlji za delavce. —
A. Schweitzer
Prešernova ulica št. 48, nasproti trgovini
Gričar & Mejač.
Zaloga sloviti Mnihovgraških čevljev.
Otroški čevlji po čudovito nizkih cenah.
Palma gumiji.

Najstarejša kranjska odlikovana žganjarja
Lorenc Zdešar-ja nasl. **J. Tribuč**
na Glincah
naznanja sl. občinstvu, da je otvoril 1. septembra t. l.
prodajalno v Ljubljani, Selenburgova ulica št. 6.

Brinjevec
garant, pristen, samo ene kvalitete, v zaprtih
steklenicah po sledečih cenah: 1/4 litra K 1.—,
1/2 litra K 1-90, 1 liter K 3-60.

40 letni uspeh, ki ga potrjujejo na
tisoče priznanj.
Želodčna tinktura
lekarnarja Piccolija v Ljubljani
krepi želodec, pospešuje prebavo in je
odvajalna. 1 stekleničica velja 20 vin.
Naročila spre-
jema lekarna **G. Piccoli, Ljubljana.**

**Edna posebnost
likerja je
Zdravnik želodca**
**„Zdravnik
želodca“**
je edina posebnost želodčnega likerja
iz zdravilnih rastlin, kateri izborna
vpliva proti slabosti v želodcu ter ga
radi tega v nobeni družini ne bi smelo
manjkati.
Dobi se tudi v vsih prodajalnah konsum-
nega društva za Ljubljano in okolico.
Odlikovan v Parizu z zlato kolajno in čast. križcem.

Radioaktivno termalno kopališče
Toplice na Kranjskem
Sezija od 1. maja do 1. oktobra.
Postaja dolenske železnice Straža-Toplice. Akratov vrelc 38° C, ki daje vsaki dan čez 30.000 hektolitrov radioaktivne
termalne vode. Zdravljenje s pitjem in kopanjem; izredno uspešno proti putiki, revmi, neuralgiji (trganju), ženskim
bolezni in drugim. Velika kopališča, posebne in močvirne kopeli. Elektroterapija in masaža. Ravateljstvo;
Kopališki zdravnik dr. Konstantin Konvalinka. Zdravo podnebje. Gozdna okolica. Bogato opremljene sobe. Iz-
borne in cene restavracije. Prospekte in pojasnila daje brezplačno kopališka uprava.

H. SUTTNER, Ljubljana, Mestni trg 25
Samo! K 4-10. **Samo! K 4-10.** Najbogatejša zaloga vseh vrst ur kakor
tudi največja izbira zlatnine in srebrnine
po jako nizkih cenah.
**Lastna protokolirana tovarna
ur v Sveci.**
**„IKO“ Tovaršiška „IKO“
znamka „IKO“**
Zastopstvo tovarne ur ZENITH.
Naročite krasni veliki ilustrovani cenik, ki ga dobite
zastonj in

FRANCOSKO ŽGANJE „DIANA“
z Mentolom je najboljše domače sredstvo.
Dobiva se pri vsakem boljšem trgovcu na deželi, ter v Ljubljani v lekarni gospoda Gabriela Piccoli in pri gosp.:
Franc Babič, Berjak & Šober, Viktor Cantoni, B. Cvančara, L. Češnovar, Marija Jemec, Ivan Jelačin, A. Jerše, Anton Kanc, L. Kotnik (Siška), J. Krivic, Anton Krisper, Leskovic & Meden, Antonija Mehle, Tomaž Mencinger, Josip Mihelič, J. Oblak, J. Perdan, V. Petričiča nasl. J. Samec, Ivan Pintar (Siška), J. Rosshäupl, A. Stacul, A. Sušnik, A. Sarabon, F. Sark, M. Spreitzer, Franc Terdina, J. Vodnik (Siška) pr, Berta Sevar, M. Krč-Gasperlin, „Konsumnem društvu“ za Ljubljano in okolico.

Potniki
v severno in južno AMERIKO
se vozijo sedaj le po domači avstrijski pregi
AVSTRO-AMERIKANA
Trst-Newyork, Buenos Aires-Rio de Janeiro

najnovjši brzoparniki z dvema ventiloma, električno razsvetljavo, brezličnim brezjavom, na katerih je na vsakega potnika preskrbljeno, da dobi dovolj domače hrane z vinom, svež kruh, postelje, hopenj itd.

Odhod parnikov:
v sev. Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni.
Trst-New-York, vsako soboto.
Trst-Južna Amerika, vsakih 14 dni.
Trst-Kanada, vsak mesec.
Vsakovrstna pojasnila daje drage volje brezplačno pri glavni agenturi za Kranjsko, Stajersko in Koroško:
SIMON KMETETZ, Ljubljana,
Kolodvorska ulica šte. 26.

Občno konsumno društvo v Idriji

naznanja s tem, da je v svoji seji dne 9. svečana 1913 sklenilo, da se hranilne vloge članom obrestujejo od 1. januarja 1913 naprej po 5 odstotkov.

Kredit do 30 dni je obresti prost. Čez 30 dni do 6 mesecev se imajo računati obresti po 6 odstotkov. Od kredita nad 6 mesecev pa po 7 odstotkov in sicer že od 30 dni naprej. Hranilne vloge sprejema društvo vsak dan med uradnimi urami od 8. zjutraj do 12. dopoldne ter od 2. popoldne do 6. zvečer. — Odpovedni rok! so pri društvu najprimernejši in varnost vlog najboljše, kajti za varnost garantira premoženjska in blagovna vrednost. Vsak član najraje zaupa svoje prihranke svojemu zavodu.

Načelstvo.

Produktivna zadruga ljubljanskih mizarjev v Ljubljani

R. Z. Z. O. Z.

se priporoča cenjenemu občinstvu pri nabavi vsakovrstnega pohištva, ki ga izdeluje v lastni, najmoderneje opremljeni tovarni na Glincah pri Ljubljani.

Priporoča se tudi za vsa druga v mizarstvo stroko spadajoča dela.

Delo je vedno solidno, točno in prav poceni.

Proračune se na zahtevo dopošlje brezplačno v najkrajšem času.

Družinski kruh

iz pekarnice

„Konsumnega društva za Ljubljano in okolico“

je najboljši in najcenejši. Hlebi po 1.75 kg veljajo samo 56 vin.

Dobi se v vseh prodajalnah „Konsumnega društva za Ljubljano in okolico“. — Člani, segajte po njem!

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico

registrovana zadruga z omejeno zavezo

naznanja svojim članom, da glasom skupne seje nadzorstva in načelstva z dne 17. januarja 1913 obrestuje odslej

hranilne vloge članov po **5 1/2 0** od dne vloge do dne dviga.

Dosedanje stanje hranilnih vlog 51.000 K. Dosedanje stanje deležev 32.000 K. Rezervni zaklad 8000 K. Denarni promet leta 1912.: 1,487.639 K 18 vin.

Pisarna društva v Špodnji Siški, Kolodvorska cesta.

Prodajalne: v Ljubljani: Sodna ulica, Bohoričeva ulica, Krakovski nasip; v Siški: Kolodvorska cesta, Celovška cesta; na Viču, v Trziču, na Jesenicah, na Savi in na Koroški Beli.

Pekarna v Spod. Siški, Celovška cesta.

Nadzorstvo.

Načelstvo.